

РЕЦЕНЗИЯ

По конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението (Методика на обучението по история) – история и гражданско образование, обявен от СУ „Св. Климент Охридски”, Исторически факултет, катедра АПИД, публикуван в ДВ, бр.100 от 20.12.2011.

Рецензент: доц. д-р Тодор Мишев

Гл. ас. д-р Георги Якимов Стойчев е роден на 06.05.1963 г. в гр. София. През 1981 г. завършва средно образование в 22 ЕСПУ „Г. С. Раковски” в София. През 1989 г. завършва специалност „История” в СУ „Св. Кл. Охридски” с дипломна работа на тема „Някои аспекти от дейността на Добродетелната дружина”. През 2001 г. получава образователна и научна степен „Доктор по история” след защита на дисертационен труд на тема „Панталей Кисимов – възрожденски общественик”. От 2002 г. след конкурс е назначен като старши асистент по Методика на обучението по История в Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”, катедра Архивистика и помощни исторически дисциплини. От 2004 г. е главен асистент в катедрата.

Гл. ас. д-р Георги Якимов Стойчев има дванадесет години стаж като учител по история, три години като хоноруван асистент в Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” и десет години стаж като редовен асистент в същия факултет. Като преподавател дейността му е свързана с провеждането на лекции, упражнения и учебни практики по „Методика на обучението по история”, по други задължителни и свободно избираеми дисциплини в бакалавърската и в магистърска степен на историческото образование.

В конкурса за доцент авторът се представя с две монографии, в съавторство на седем учебника и учебни помагала, с двадесет и една студии и статии. Мнението на рецензента е, че преподавателската работа и научна продукция на Георги Якимов Стойчев напълно отговарят на изискванията за конкурс за академична длъжност „доцент” по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението (Методика на обучението) по история, шифър 05.07.03 (История и гражданско образование).

Научната дейност на кандидата може да се раздели на две основни групи. Първата е изследване на обществената мисъл и организацията в сферите на историческото и гражданското образование в България от средата на 19 до началото на 21 век. Втората е авторството на учебници и учебни помагала за нуждите на училищното образование за всички степени на българското училище. Тоест, имаме успешно съчетаване на теоретични и практико-приложни изследвания. Основният монографичен труд на автора е „Гражданско образование /теория, история, съвременни измерения/”. В увода се подчертава ролята на гражданското образование в исторически и съвременен план, както и необходимостта от неговото адаптиране към различните

възrastови и професионални групи. Очертават се изследователските области и сферите на неговото практическо прилагане. Отбелязана е сложността на проблема – в българското училище има изработени стандарти за отделните етапи на образованието, има изготвени ДОИ, но няма отделен учебен предмет. При това състояние на училищната практика Гражданското образование се превръща в сложна интердисциплинарна и междупредметна област. Нейното ядро са историята и философските дисциплини, които имат допирни точки с географията, литературата, правото, религията.

В първа глава е направена творческа ретроспекция на теоретичните основи и практическото приложение на гражданското образование в Европа, САЩ и Балканите. Изследователски приноси има в параграфите посветени на понятията, същността и компонентите на гражданското образование, факторите за неговото съществуване, принципите на неговото функциониране като интердисциплинарна област в училище. Изключително успешно е направена сравнителна характеристика между отделните исторически епохи – древността, новото време, съвременната епоха. Вплитането на историческата традиция и съвременните тенденции придават на тази първа глава облика на творчески фон, на който в следващите глави продължава едно задълбочено емпирично изследване.

Във втора глава изследването продължава с увеличаваща се конкретика за идеите и практиката на Гражданското образование в България. Задълбочено са изследвани идеите за такова образование в няколко исторически епохи. Първата епоха е Българското възраждане. Тогава образователната система се докосва до идеите на демократизма и либерализма в рамките на източното православие и неизбежните ограничения на Османската държавна система. Вторият период е този на следосвобожденска България от 1879 г. до първите десетилетия на 20-ти век. Авторът търси и намира сложните връзки, които трябва да се направят между Възрожденската патриархална традиция и модерните идеи, които навлизат чрез чуждия педагогически, философски и политически опит. Третият период обхваща времето на сложната обществена трансформация от просветен либерализъм към авторитаризъм през 20-те и 30-те години на 20 век. Четвъртият период е времето на силната идеологизация и политизация на гражданското образование (1944-1989). Критично са анализирани тоталитарните идеи и има успешна сравнителна характеристика с българските реалности преди 1944 г. и световната практика извън „Източния блок“.

В трета глава е проследено практическото функциониране на основните учебни предмети в системата на Гражданското образование. След 1879 г. това са „гражданско учение“ за различните възрастни групи и „Отечествоведение“ за малките ученици. Направен е анализ на учебното съдържание, взаимовръзката му както с държавната политика, така и с народопсихологията на българската нация. Авторът е изследвал всички учебни пособия и цялата помощна литература, свързана с учебния процес. Паралелно е анализирана методологическата литература, която подпомага учителя в неговата работа с учениците. Проследени са и обществено-политическите дискусии относно ролята на Гражданското учение при гражданското възпитание, формирането на политическата култура и националните добродетели.

Изключително интересно е авторовото изследване за една почти непозната материя – Гражданското образование след 1944 г. Анализирани са целите, методите и съдържанието на няколко идеологизирани учебни предмета – „Антифашистки час“,

„Час по демократично възпитание”, „Час по социалистическо възпитание”,
„Димитровска конституция”, „Основи на комунизма”, „Основи на марксизма-

ленинизма”, „Обществознание”, „Общество и личност”. Анализирайки всички тези учебни предмети, авторът прави изводи относно замяната на класическото Гражданско образование с идеологизирано обучение и възпитание в българското училище.

В четвърта глава читателят може да проследи мястото и ролята на историята в гражданското образование. При липсата на отделен предмет „Гражданско образование” ролята му до голяма степен би трябвало да играе учебният предмет „История и цивилизация”. Авторът е проследил научните дискусии по въпроса и оспорване мястото на историята в този процес от специалисти в други области на съвременната хуманитаристика. Детайлно е анализиран потенциалът на учебния предмет в отделните аспекти на общественото образование – понятийната система, скритите и явни внушения, формирането на определени ценности, натрупването на необходимите знания.

Към този основен авторов труд с неоспорими приноси биха могли да се отправят и някои препоръки. В глава втора и в глава трета има известни, макар и незначителни повторения и припокриване. В глава четвърта би могло да се анализира мястото и ролята на учебния предмет „Свят и личност” в системата на гражданското образование. Тогава със сигурност биха се появили интересни паралели между неговото съдържание и идеологизираните учебни предмети преди 1989 г. Интересна би била и една съпоставка между историята и други научни дисциплини с претенции за водеща роля в гражданското образование – социология, политология, културология, богословие.

С втората си представена монография „Панталей Кисимов. Живот и дейност” Георги Якимов Стойчев разширява обема и проблематиката на своята докторска дисертация. Прибавена е една нова глава чието съдържание внася съществени допълнения в изследване на идеите на българските възрожденци.

Авторовото присъствие в един от учебниците за шести клас и в четири други учебни помагала спомага за тяхната полезна роля в учебния процес. Учебникът „История и цивилизация за 6-ти клас” има като основни качества пълното взаимодействие с учебната програма, достъпния понятиен апарат, съобразено с възрастовите особености на учениците. В учебника методически точно са използвани различни рубрики като допълнение и подпомагане на основния текст. Допълнителната информация, хронологичните таблици и възможностите за разнообразна самостоятелна работа помагат за ученическа самоподготовка и усъвършенстването на любознателните ученици.

Изцяло приносен характер има и мултимедийната „История на България”. Там Георги Якимов, който е съавтор предлага едно атрактивно интерактивно обучение за учители, ученици и студенти. Включените над 1500 изображения, карти, портрети, анимации и извори въвличат участниците в една история, непозната от традиционните учебници. Включени са и около 40 откъса от исторически документални и игрални филми, които при добра методическа реализация биха могли да подобрят неимоверно качеството на учебния процес.

Друго учебно помагало с голяма дидактическа стойност е „История на България в таблици и схеми” (съавторство с доц. Е. Дроснева). Предложените десетки таблици и схеми с подходящо обяснение и анализ дават възможност за систематизация и оптимизация на учебния процес. Всеки ученик би могъл да види българската история в стройна и удобна за възприемане система. Учебният материал става по-достъпен за

изучаване, за използване при кандидатстудентската подготовка и за любителите на българската история. Цялото съдържание на помагалото показва, че Георги Якимов е натрупал сериозен педагогически и методически опит.

Участието на Г. Якимов в два справочника за историческото развитие на България и света само потвърждава неговите умения в системата на историческата дидактика и методиката на обучение по история. Първото учебно пособие прави съкратено изложение на учебния материал за 9, 10, 11, 12 клас. Това дава възможност на учители и ученици да упражняват съставяне на план-конспекти на съдържание, урочни планове, таблици и схеми. Второто учебно пособие има за цел да съдейства на учениците в тяхната подготовка за матура по история и в тяхната кандидатстудентска подготовка. Авторът прави успешен фактологически и методически преход между училищната реалност и далеч по-големите академични изисквания.

Гл. ас. д-р Георги Якимов Стойчев има дълга, активна и плодотворна преподавателска дейност. Освен с подготвените от него лекционни курсове, дейността му се характеризира с консултациите и научното ръководство на стотици курсови работи, свързани с училищното историческо образование. Участието му в десетки семинари, конференции и други научни форуми, както и съответните публикации доказват неговите безспорни творчески възможности.

Участникът в конкурса има необходимите часове за пълен норматив. Аудиторната и общата заетост се формират от няколко лекционни курса, семинарни упражнения и учебни практики. Методика на обучението по история (60 ч.), Учебниците по българска история през Възраждането (30 ч.), История и гражданско образование (45 ч.). Упражненията са със следния хорариум – Методика на обучението по история (30 ч.), Хоспитиране (45 ч.), Текуща практика (45 ч.), Преддипломен педагогически стаж (75 ч.).

Академичната заетост и научните публикации на гл. ас. Якимов отговарят напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, изготвен за СУ „Св. Кл. Охридски“.

Като се има предвид всичко изложено по-горе, апелирам към журито в настоящия конкурс да гласува за заемането на академичната длъжност „Доцент” от гл. ас. д-р Георги Якимов Стойчев.

София, 02.04.2012 Рецензент: доц.д-р Тодор Мишев